

UNIVERSITATEA DIN BUCUREȘTI
FACULTATEA DE LITERE

Strada Edgar Quinet nr. 5-7, Sector 1, 010017, București, România
www.litere.ro

Domeniul de studiu: Studii culturale
Programul de studiu: **Etnologie**

TEMATICA ȘI BIBLIOGRAFIA PENTRU PROBA SCRISĂ
Examenul de LICENȚĂ
Sesiunile iunie 2015, septembrie 2015 și februarie 2016

PACHETUL I: ANTROPOLOGIE ȘI ETNOLOGIE (GENERALĂ ȘI APLICATĂ)

Setul A

A1. Teoria culturalistă în antropologie

Bibliografie:

Cuche, Denys, *Noțiunea de cultură în științele sociale*, Iași, Institutul European, 2003, p. 52-77.

Deliege, Robert, *O istorie a antropologiei. Școli, teorii, autori*, Chișinău, Editura Cartier, 2006, p. 122-169.

Geraud, Marie-Odille, Leservoisier, Olivier, Pottier, Richard, *Noțiunile cheie ale etnologie. Analize și texte*, Iași, Editura Polirom, 2001, p. 89-101; p. 144-151.

Cuvinte cheie: cultură, determinism cultural, model cultural (*pattern*), relativism cultural.

A2. Etnologie europeană

Perspectivă critică asupra etnologiilor naționale în Europa

Bibliografie: Martine Segalen (red.), 2002, *Etnologie. Concepte și arii culturale*, Ed. Amarcord, Timișoara, cap. „Studiile europeniste”, pp. 241-258.

Cuvinte cheie: studii europeniste, naționalisme, etnologia științifică

Obiecte de studiu ale etnologiilor naționale: cultura populară și tradițiile.

Bibliografie: Jean Cuisenier, *Tradiția populară*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2005, pp. 5-18, 61-69, 91-98.

Cuvinte cheie: tradiția populară, rituri (religioase / laice), folclorizare, patrimoniu.

Contextul postcomunist al etnologiei europene. Cazul românesc.

Bibliografie: Pierre Bidart, „Eléments pour une anthropologie du postcommunisme”, in *CERC*, Vol. V, Nr. 1 (5), Toamna 2009, pp. 5-18.

Vintilă Mihailescu (coord.), *Etnografii urbane. Cotidianul văzut de aproape*, Iași, Polirom, 2009, pp. 7-15.

Cuvinte cheie: antropologia postcomunismului, etnologia națională, antropologia internațională, etnografia particularului, mutații de fond.

A3. Antropologia spațiilor virtuale

Medii virtuale și grupuri în rețelele sociale (de socializare); Identitate individuală vs. identitate de grup; Identitatea din viața reală vs. identitatea din mediile virtuale; Comunicarea mediată de computer

Bibliografie:

- Castells, Manuel (2010) *The rise of the network society*, Wiley-Blackwell, pp. 335-406.
Dijck van, Jose (2012) „Facebook as a tool for producing sociality and connectivity” în *Television and New Media*, Nr. 13 (2), pp. 160-176.
Dinescu, Lucia-Simona (2007) *Corpul în imaginarul virtual*, Polirom, Iași, pp. 104-148.
Moise, Raluca (2013) *SMS-ul adolescentin: practici și reprezentări culturale*, EUB, pp.102-161.

A4. Corpul reproductiv – construct cultural și politic 51 p

Bibliografie: Le Breton, David, *Antropologia corpului și modernitatea*, Timișoara, Editura Amarcord, 2000, pp. 215-247 (capitolul 11, *Calea neîncrederii. Corpul și modernitatea*).

Kligman, Gail: *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, 2000. București: Humanitas, pp. 53-82 (capitolul 2, *Legiferarea reproducerii în socialism*).

Cuvinte cheie: reproducerea umană, politici ale reproducerii, sănătatea sexuală.

Setul B

B1. Etnologie urbană

Obiectul etnologiei/ antropologiei urbane. Perspectivă critică.

Bibliografie: Panea, Nicolae 2001 *Zei de asfalt. Antropologie a urbanului*, Ed. Cartea Românească, București, pp.5-70.

Cuvinte cheie: etnologie/ antropologie urbană vs. etnologie/ antropologie în oraș; orașul – artefact; orașul – scenă; orașul reticular; minoritate urbană; marginalitate; culturi și subculturi urbane.

Identitatea orașului - orașul privit ca spațiu/ orașul privit ca text/ orașul „subtil”.

Bibliografie:

Bonte, Pierre, Michel Izard 1999 (1991, 1992 *Dictionnaire de l'ethnologie et de l'anthropologie*), *Dicționar de etnologie și antropologie*, traducere de Smaranda Vultur, Radu Răutu (coordonatori), Dana Buglea, Mihaela Ioncica, Constantin Jinga, Cătălin Adrian Lazurcă, Ciprian Nicolae Vâlcan, Ed. Polirom, Iași, art. *Urbană (Antropologie) și Urbane (Minorități)*, pp.683-687.

Pop, Mihai *Călușarii români la Londra și realitatea folclorică a Bucureștilor* (1938) în *Folclor românesc* 1998, vol.II, *Texte și interpretări*, ediție îngrijită de Nicolae Constantinescu și Alexandru Dobre, Ed.”Grai și Suflet – Cultura Națională”, București, pp.10-16.

Zane, Rodica 2007 *Etnologie la timpul prezent*, Ed. Universității din București, cap. *Orașul și memoria defuncțiilor*, pp.123-140.

Panea, Nicolae 2013 *Orașul subtil*, Ed. Etnologică, București, pp. 9-28; 78-94.

Cuvinte cheie: spațiu urban, teritorialitate, viață folclorică urbană, identitate urbană, realitate textuală, realitate socială subtilă.

Metode adecvate în etnologia urbană

Bibliografie:

Bonte, Pierre, Michel Izard 1999 (1991, 1992 *Dictionnaire de l'ethnologie et de l'anthropologie*), *Dicționar de etnologie și antropologie*, traducere de Smaranda Vultur, Radu Răutu (coordonatori), Dana Buglea, Mihaela Ioncica, Constantin Jinga, Cătălin Adrian Lazurcă, Ciprian Nicolae Vâlcan, Ed. Polirom, Iași, art. *Urbană (Antropologie) și Urbane (Minorități)*, pp.683-687.

Panea, Nicolae 2001 *Zei de asfalt. Antropologie a urbanului*, Ed. Cartea românească, București, pp. 93-110.

Frunțelată, Ioana-Ruxandra 2005 *Metode adecvate în etnologia urbană în Sinteze 1994-2008*, volum editat de Centrul Național pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale, București, 2009, pp. 687-690.

Cuvinte cheie: eșantionare; metodă cantitativă vs. metodă calitativă; etnobiografie/ istoria vieții; analiză reticulară; replicabilitate.

B2. Antropologie vizuală

Primele documentare etnologice și antropologice. Istorie, controverse, dezbateri teoretice provocate de acestea de-a lungul timpului.

Bibliografie:

Nuntă din Karelia, tărâmul Kalevalei, Finlanda, 1920, 65 min (U.T. Sirelius)

Nanook of the North, SUA, 1922, 78 min (Robert J. Flaherty)

Paul Hockings (coord), *Principles of Visual Anthropology*, Mouton de Gruyter, Berlin, New York, 2003, p. 13- 45

„ArhivaPlantei”. Colecția de fotografii a lui Albert Kahn

Bibliografie: *Edwardians in colours*, 5 episoade, BBC Production, 2008

Cuvinte-cheie: documentar, docudrama, *docufiction*, observație participativă, portertizarea realității, *cinéma vérité*, reconstrucție filmică, receptare contemporană, receptare târzie, critică antropologică, fotografie autocromă, viață cotidiană, etnografia „salvării”/„urgentei”.

B3. Studii de migrație

Contextul contemporan al migrației – perspective disciplinare

Bibliografie: R.G. Anghel și I. Horvath (coord.) *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*, Iași, Polirom, 2009, cap. Introducere, pp. 13-44.

Cuvinte cheie: noua epocă a migrațiilor, tipologiile clasice ale migrației, critica lor, teoriile despre migrație.

Dinamicile migratoare în România: forme de mobilitate și destinații; context postcomunist și postintegrare.

Bibliografie: Diminescu, Dana, „Exercițiul dificil al liberei circulații: o introducere în istoria migrației recente a românilor”. În R.G. Anghel și I. Horvath (coord.) *Sociologia migrației. Teorii și studii de caz românești*, Iași, Polirom, 2009, pp. 45-64.

Cuvinte cheie: migrație temporară, refugiu politic, migrație etnică, migrație pentru muncă, circulație migratorie, migrație temporară pentru muncă.

Cazul migrantului din Europa de est – mișcare circulatorie (pendulară) vs integrare.

Bibliografie: Morokvasic-Muller, Mirjana, „La mobilité transnationale comme ressource : le cas des migrants de l'Europe de l'Est”, *Cultures & Conflits* Les anonymes de la mondialisation, 33-34 (printemps-été 1999), pp. 1-12.

Cuvinte cheie: modelul interactiv al *ethnic business*, *the strength of weak ties*, migrație-menținere vs migrație-ruptură.

B4. Literatura din perspectivă etnologică

Construcția ficțională și descrierile *dense* aplicate pe un roman la alegere

Bibliografie:

Clifford, James și Marcus, George E. (eds.)(1986) *Writing Culture. The poetics and Politics of Ethnography*, University of California Press, Berkeley, Los Angeles, London, pp. 1-26, 98-121.

Geertz, Clifford (2000) *The Interpretation of Culture*, Basic Books (sau oricare altă editie), cap. Thick Description: Toward an Interpretative Theory of Culture.

Iser, Wolfgang (1993) *The Fictive and the Imaginary. Charting Literary anthropology*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore, London, pp. 1-22.

Goodman, Nelson (1978) *Ways of Worldmaking*, Hackett, Indianapolis, pp. 91-108.

B5. Cultură, gen, identitate

Culturalizarea opoziției de sex; Teorii ale feminismului: biologiste, procesualiste, performativiste, teoria masculinității

Bibliografie:

Butler Judith (2000) *Genul un măr al discordiei. Feminismul și subversiunea indentității*, trad. de Bogdan Ciubuc, Postfață de Andreea Deciu, Ed. Univers, București.

Miroiu, Mihaela, Dragomir, Otilia (2002) *Lexicon feminist*, Polirom, Iași.

PACHETUL II: ETNOLOGIE, ETNOGRAFIE ȘI FOLCLOR - PERSPECTIVE ROMÂNEȘTI

Setul A

A1. Fundamentul mitic al obiceiurilor familiale și calendaristice românești

Bibliografie:

Eliade, Mircea, *Sacru și profanul*, București, Humanitas, 1992, pp. 88-93; 126-128; 128-131; 134-137; 174-177

Pop, Dumitru, *Obiceiuri agrare tradiționale românești*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1989, p. 15 – 24

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Univers, 1999, p. 13 – 21; 33 – 41

Cuvinte cheie: mit, ritual, ceremonial, sacru/profan

A2. Repertoriul de nuntă: specificitate, repartizare teritorială, forme și motive folclorice

Bibliografie:

Gennep, Arnold van (1909) – *Riturile de trecere*, Polirom, Iași, 1996, cap. I

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Univers, 1999, p. 155-177

Șeuleanu, Ion - *Poezia populară de nuntă*, București, Minerva, 1985, p. 44-78

Cuvinte cheie: ritual, actant, sincretism funcțional și de limbaj

A3. Repertoriul funerar: specificitate, repartizare teritorială, forme și motive folclorice

Ciubotaru, Ion H., *Marea Trecere*, București, Cultura Națională, 1999, p. 136-162; 215-217

Gennep, Arnold van (1909) – *Riturile de trecere*, Polirom, Iași, 1996, cap. I

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești*, București, Univers, 1999, p. 178-195

Pop, Mihai, *Mitul Marii Treceți în Folclor românesc II*, București, Cultura Națională, 1998, p. 203-219

Cuvinte cheie: ritual, filoane mitice, lectură etnografică / lectură simbolică

A4. Sistemul relațiilor de rudenie românești ca fundament al obiceiurilor familiale

Bibliografie:

Constantinescu, Nicolae, *Etnologia și folclorul relațiilor de rudenie*, București, Ed. Univers, 2000, p. 53-150; 211-231.

Costaforu, Xenia – *Cercetarea monografică a familiei*, București, Tritonic, 2005, p. 85 – 128.

Marian, Simeon Florea [1890], *Trilogia vieții*, București, Cultura Națională, 1995, p. I: 47-62; 102-109; 153-172; 388-393; 519-522.

Pop, Mihai, *Obiceiuri tradiționale românești* [1976], București, Ed. Univers, 1999, p. 22-32; 155-177; 178-195.

Stahl, Paul H. – *Triburi și sate din sud-estul Europei. Structuri sociale, structuri magice și religioase*, București, Ed. Paideia, 2000, p. 115-135.

Cuvinte cheie: familie, căsătorie, consangvinitate, afinitate, înrudire spirituală, patrilinearitate, virilocalism, ceremonial

A5. Metode de cercetare, înregistrare și reconstituire a obiceiurilor tradiționale

Bibliografie:

Laplantine, Francois, *Descrierea etnografică*, p. 106-112.

Pop, Mihai, *Îndreptar pentru culegerea folclorului*, CSCA-CCCP, București, 1967, p. 41-77, respectiv cap. V, VI și VII.

Știucă, Narcisa, *Cercetarea etnologică de teren, astăzi*, p. 49-105

Cuvinte cheie: metode orale, observație directă, experiment etnologic

Setul B

B1. Calendar și calendare populare românești

Bibliografie:

Eliade, Mircea 1992 (1957 *Das Heilige und das Profane* 1965 *Le Sacré et le Profane*) *Sacrul și profanul*, traducere din limba franceză de Rodica Chira, Ed. Humanitas, București, pp. 64-89 (*Timpul sacru și miturile*)

Olteanu, Antoaneta 2001 *Calendarele poporului român*. Calendarul sărbătorilor cu dată fixă. Calendarul sărbătorilor mobile. Calendarul anotimpurilor. Calendarul săptămânal. Calendarul zilelor și al nopților. Calendarul lunar, Ed. Paideia, București, pp.6-16.

Ghinoiu, Ion 1997 *Obiceiuri populare de peste an. Dicționar*, Ed. Fundației Culturale Române, București, pp. 245-270.

Cuvinte cheie: timp sacru vs. timp profan, calendar, calendar popular, repere calendaristice populare.

B2. Percepția sărbătorii calendaristice în culturile tradiționale. Concepte utilizate în interpretarea etnologică a sărbătorii

Bibliografie:

Eliade, Mircea 1992 (1957 *Das Heilige und das Profane* 1965 *Le Sacré et le Profane*) *Sacrul și profanul*, traducere din limba franceză de Rodica Chira, Ed. Humanitas, București, pp. 64-89 (*Timpul sacru și miturile*)

Pop, Mihai 1999 *Obiceiuri tradiționale românești*, Ediție revăzută, postfață de Rodica Zane, Ed. Univers, colecția Excellens, București, pp.7-11; 33-42.

Paul Drogeanu, 1985 *Sărbătoreșcul sau esența festivului, Dincolo de profan, dincoace de sacru în Practica fericirii*, Ed. Eminescu, București, pp. 35-58.

Știucă, Narcisa 2000 *Sărbătoarea noastră cea de toate zilele*, Ed. Cartea de buzunar, București, pp. 3-16, 58-83.

Cuvinte cheie: timp sacru vs. timp profan; sărbătoare calendaristică; ciclul sărbătoresc/ festiv; obicei calendaristic; ceremonial; carnavalesc.

B3. Repertoriul specific și reflectările în folclorul românesc al păstoritului

Bibliografie:

Densusianu, Ovid, *Vieața păstorească în poezia noastră populară în Flori alese din cântecele poporului; Vieața păstorească în poezia noastră populară; Folclorul. Cum trebuie înțeles; Graiul din Țara Hațegului*, București, Editura pentru Literatură, 1966, p. 283-293.

Iordache, Gheorghe, *Ocupații tradiționale pe teritoriul României*, Craiova, Scrisul Românesc, 1986, II: 7-41.

Rösener, Werner, *Țăranii în istoria Europei*, Iași, Ed. Polirom, 2003, p. 120-142.

Știucă, Narcisa Alexandra, *Lecturi etnologice asupra ocupațiilor tradiționale*, București, Ed. Universității, 2012.

Cuvinte cheie: valori modelatoare, lectură etnologică, funcție, tradiții orale / manifestări cutumiare

B4. Studiul tradițiilor legate de cultivarea pământului

Bibliografie:

Bot, Nicolae, *Cântecele cununii*, București, Ed. Minerva, 1989, p. 12 – 30.

Cuisenier, Jean, *Tradiția populară*, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2005, p. 89 – 107.

Mauss, Marcel, *Manual de etnografie*, Iași, Ed. Polirom, 2003, p. 43 – 71.

Moldoveanu-Nistor, Elisabeta, *Cântecele de seceriș ale poporului român*, București, Ed. Academiei Române, 2000, p. 21 – 49.

Pop, Mihai, *Îndreptar pentru culegerea folclorului*, CSCA-CCCP, București, 1967, p. 41-77, respectiv cap. V, VI și VII.

Știucă, Narcisa Alexandra, *Lecturi etnologice asupra ocupațiilor tradiționale*, București, Ed. Universității, 2012 (cap. „Cultivarea pământului”).

Cuvinte cheie: tradiții orale / manifestări cutumiare, metode de teren și metode de interpretare specifice etnografiei și folcloristicii, documente pentru teren / documentele terenului.

Setul C

C1. Tipul de erou baladesc în comparație cu eroul din basm

Bibliografie:

Angelescu, Silviu – *Legenda*, Târgoviște, Ed. Valahia, 2002

Caraman, Petru - „Asupra originii și genezei unor balade sud-est europene având ca subiect fapte extraordinare” în *Studii de etnologie*, București, Cultura Națională, 1998, p. 366-409.

Ispas, Sabina - *Povestea cântată*, București, Ed. Viitorul Românesc, 2001, p. 72-114; 130-141; 141-165.

Păun, Octav, Angelescu, Silviu – *Balade, cântece bătrânești și doine*, București, Ed. Minerva, 1989 (studiul introductiv).

Cuvinte cheie: Personaj, personaj baladesc, personaj din basm, narațiune.

C2. Personaje mitice și destinul lor epic

Angelescu, Silviu – *Mitul și literatura*, București, Univers, 1999, p. 19-118.

Angelescu, Silviu – *Legenda*, Târgoviște, Ed. Valahia, 2002

Eretescu, Constantin – *Fata Pădurii și Omul Noapții. În compania ființelor supranaturale*, București, Ed. Compania, 2007, p. 50-56; 56-76; 113-115; 124-151.

Hedeșan, Otilia – *Pentru o mitologie difuză*, Timișoara, Ed. Marineasa, 2000, p. 106-204; 274-282.

Cuvinte cheie: Sacru, mit, personaj, mitizare, desacralizare, mit și narațiune.

C3. Forme de artă a cuvântului între proces și sistem și Folclor contemporan

Oralitatea – de la funcțional la estetic; Forme ale narativului în grupurile tradiționale; Forme ale narativului în grupurile non-tradiționale; Traseul textelor folclorice: oral, scriptural, vizual, virtual.

Bibliografie:

Brunvand, Jan Harold (2001) *Encyclopedia of Urban Legends*, Santa Barbara, California, ABC-CLIO, pp. xxi-xxxiii, 302-303. Selectiv, teme de legendă.

Eretescu, Constantin (2003) *Vrăjitoarea familiei și alte legende ale orașelor de azi*, București, Ed. Compania.

Eretescu, Constantin (2004) *Folclorul literar al românilor. O perspectivă contemporană*, București, Ed. Compania, pp. 273-323.

Ong, Michael (2002 [1982]) *Orality and Literacy*, Routledge, London, New York, pp. 10-15, 56-66.

Pop, Mihai și Ruxăndoiu, Pavel *Folclor literar românesc*, oricare ediție (de preferat 1990, însă), capitolele: *Caractere specifice ale folclorului, Coordonate structurale ale folclorului literar, Categoriile folclorului literar, Proza populară*

Notă:

Candidații vor alege și vor trata câte un subiect din cele două pachete de cursuri, P I (la alegere dintre A și B) și P II (la alegere dintre A, B și C).

Notarea fiecărui subiect începe de la 1 p. acordat din oficiu.

DECAN,

Conf. univ. dr. Ioana-Valentina MURĂRUȘ